

РЕЦЕНЗИЯ

**от доц. доц. д-р Гена Георгиева Грънчарова, дм,
катедра „Общественоздравни науки“, ФОЗ, МУ-Плевен**

по конкурса за доцент по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” (шифър 03.01.53) за нуждите на катедра „Общественоздравни науки” към Факултет „Обществено здраве” на МУ-Плевен (обявен в ДВ, бр. 86/06.11.2015 г.)

В обявения конкурс участва една кандидат – д-р **Стела Людмилова Георгиева**, доктор по медицина, главен асистент в катедра „Общественоздравни науки” при ФОЗ на МУ-Плевен.

Със Заповед № 146/02.02.2016 г. на Ректора на МУ-Плевен проф. д-р Славчо Томов, д.м.н. и Решение на Академичния съвет (Протокол № 28/01.02.2016 г.) съм избрана за член на Научното жури. На първото неписъствено заседание на Научното жури съм определена за Председател и за рецензент по настоящия конкурс.

Кандидатката гл. ас. д-р Стела Людмилова Георгиева, д.м., е представила изряден комплект документи, съответстващ на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Плевен за развитие на академичния състав.

1. БИОГРАФИЧНИ ДАННИ И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ

Д-р Стела Георгиева е родена на 11 февруари 1965 г. в гр. Свищов. Средното си образование завършва през 1984 г. в Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев” – гр. Свищов. Същата година е приета за студентка по медицина във ВМИ-Плевен и се дипломира през 1990 г.

От 1991 до 1998 г. заема длъжност „ординатор“ в Детско отделение на Общинската болница в гр. Левски.

От м. септ. 1998 г., след спечелен конкурс, заема академичната длъжност „асистент“ за нуждите на преподаването по социална медицина в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“. През 2003 г. е повишена в длъжност „старши асистент“, а от 2007 г. и досега е главен асистент

в катедра „Социална и превантивна медицина“, включена от 2014 г. в катедра „Общественоздравни науки“.

През 2003 г. придобива специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“ по линия на следдипломното обучение. От 2015 г. е зачислена за втора специалност по СДО „Икономика на здравеопазването“.

В периода 2012-2014 г. д-р Стела Георгиева е докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Социална и превантивна медицина“. През м. април 2014 г. защитена дисертационен труд на тема „Проучване на условията, компетентностите и партньорството за промоция на здравето в училищата в Плевенски регион“ и придобива образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 03.01.53 „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Преподавателската ѝ дейност е свързана с провеждане на учебно-практически занятия по Социална медицина на студенти по медицина (българоезично и англоезично обучение); участие в лекционни курсове по Социална медицина, Медицинска социология, Епидемиология на здравето и Промоция на здравето в бакалавърските и магистърски специалности на Факултет „Обществено здраве“, Факултет „Здравни грижи“ и Медицински колеж; участвала в разработване на учебни и изпитни материали по „Епидемиология на здравето“ за специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ в рамките на проект за въвеждане на дистанционно обучение и др. Била е академичен наставник по проект BG051PO001 „Студентски практики“ в периода 2013-2014 г.

Научните интереси на д-р Георгиева са в областта на промоцията на здравето на децата и учениците, промоция на здравето на работното място, демографски процеси и тенденции, епидемиология на неинфекциозните болести, организация на здравеопазването и др.

Участвала е в 29 различни по тематика и продължителност квалификационни курсове, обучения и работни срещи за повишаване на професионалните си компетентности, сред които: двукратно участие в международните курсове на Американско-австрийската фондация и Институт „Отворено общество“ в Залцбург по семейна медицина (2009) и медицинско образование (2015); курсове по „Актуални проблеми на медицинската педагоги-

ка“ (2006), „Методология на научно-изследователската работа“ (2007), „Основи на педагогиката“ (2009); курс за обучители по глобално здраве в рамките на проект „Равни възможности за здраве: действие за развитие“ (2011); курс „Епидемиология, наблюдение и контрол на HPV. Застъпнически и информационни кампании“ по Европейски проект AURORA (2013) и др.

В периода 2011-2014 г. д-р Георгиева е участвала като обучител в редица семинари по глобално здраве със студенти и здравни специалисти в Плевен, Ловеч и Враца и в семинари по здраве и безопасност при работа.

Гл. ас. д-р Стела Георгиева има участие в три образователни проекта (вкл. и в разработване на материали за дистанционно обучение) и понастоящем е водещ изследовател в научен проект „Условия и предпоставки за промоция на здравето на работното място“.

Преподавателската ѝ дейност е свързана с провеждане на учебно-практически занятия по Социална медицина на студенти по медицина (българоезично и англоезично обучение); участие в лекционни курсове по Социална медицина, Медицинска социология, Епидемиология на здравето и Промоция на здравето в бакалавърските и магистърски специалности на Факултет „Обществено здраве“, Факултет „Здравни грижи“ и Медицински колеж; участие в разработване на учебни и изпитни материали по „Епидемиология на здравето“ за специалността „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ в рамките на проект за въвеждане на дистанционно обучение и др. Била е академичен наставник по проект BG051PO001 „Студентски практики“ в периода 2013-2014 г.

Членува в редица национални и международни организации: индивидуален член е на БЛС, СУБ, Българско сдружение по превантивна медицина, Българска асоциация по обществено здраве, Европейска асоциация по обществено здраве (EURHA), Балкански медицински съюз. Чрез Факултет „Обществено здраве“ е член на ASPHER (Асоциация на училищата по обществено здраве в Европейския регион) и EHMA (Европейска асоциация по здравен мениджмънт).

Има добра компютърна грамотност и подготовка по английски език, подкрепена с 4 сертификата от училища „Европа“ и сертификат от НБУ за специализиран английски език за медицинска терминология.

2. ОЦЕНКА НА НАУЧНАТА ДЕЙНОСТ

2.1. Общо описание на представените научни трудове

Д-р Стела Георгиева участва в настоящия конкурс със **121** заглавия, групирани както следва:

- **Автореферат;**
- **Статии в научни списания – 24:**
 - 4 - в чужбина;
 - 20 - в България;
- **Публикации (в пълен текст с книгопис и резюме) в рецензирани научни сборници на научни звена или доклади от научни прояви – 25:**
 - 6 - в чужбина;
 - 19 - в България;
- **Участия в научни форуми с публикувани резюмета – 71;**
 - 17 - в чужбина, от които 5 са с публикувани резюмета в European Journal of Public Health с импакт-фактор;
 - 54 - в България.

Следователно, от представените общо **121** научни труда, броят на реалните публикации (вкл. автореферата) е **50**.

2.2. Характеристика на реалните научни публикации

А. По място на кандидатката в публикациите:

	брой	%
Самостоятелен автор	11	22,0
Първи автор	15	30,0
Втори автор	9	18,0
Трети и следващ автор	15	30,0
ОБЩО	50	100,0

От посочените в таблицата данни ясно се вижда, че д-р Георгиева е самостоятелен и първи автор в 52% от реалните публикации, което е доказателство за нейния значителен личен принос. Тя е втори автор в 18% от реалните публикации и в 30% - трети и следващ автор

Б. По място на отпечатване на реалните публикации

Три от 4-те отпечатани статии в научни списания в чужбина са в “open access” и една статия - в South Eastern European Journal of Public Health, специализирано издание на Форума по общественото здраве за Югоизточна Европа (FPH-SEE), което е с високи изисквания към авторите.

Четири от 6-те пълнотекстови доклади в чужбина са отпечатани в материали от научни форуми в областта на общественото здраве и здравните науки. Останалите 2 пълнотекстови доклада са в електронно издание на интердисциплинарна конференция в Словакия.

Отпечатаните статии на български език са в авторитетни научни списания от областта на социалната медицина и здравния мениджмънт: Социална медицина (2 статии), Здравна политика и мениджмънт (2 статии), Здравна икономика и мениджмънт (2 статии), Обща медицина (2 статии) и др. Пет пълнотекстови публикации са отпечатани в материалите от Юбилейната научна конференция на ФОЗ „Здравеопазването през 21-ви век – реалности и перспективи“ с международно участие. Останалите пълнотекстови доклади са предимно от интердисциплинарни научни форуми у нас с международно участие: 7 в конференция на СУБ в Стара Загора; 2 в конференции на СУБ-Пловдив и др.

В. По времево разпределение

От 50-те реални публикации преди защитата на докторската дисертация са 31 (62%) и 19 (38%) са след защитата. Четирите статии и 4 пълнотекстови доклади в чужбина са публикувани след защитата на дисертационния труд.

2.3. Оценка на реалните публикации

Приемам направеното от кандидатката д-р Стела Георгиева систематизиране на научните ѝ трудове в 4 основни тематични направления, но

считам, че на първо място следва да се постави тематичното направление **„Профилактика и промоция на здравето“**, в което нейният личен принос е най-подчертан. Основанието ми за това е свързано с факта, че в това направление гл. ас. д-р Стела Георгиева има солидно, широкообхватно и методично много добре поставено собствено проучване, чрез което реално най-добре се разкриват нейните възможности и се очертават качествата ѝ на задълбочен и целенасочен изследовател.

Проучването на условията, компетентностите и партньорството за промоция на здравето в училищата в Плевенски регион и всички свързани с него публикации имат подчертани приноси с теоретико-познавателен, методичен и приложен характер:

- Проведено е първото комплексно медико-социално изследване, насочено към оценка на познанията, разбирането и прилагането на концепцията за промоция на здравето в училище като важен ресурс за подобряване на общественото здраве като са обхванати основните елементи на промоцията на здравето в училищата (училищната среда, училищните здравни услуги, промоцията на здравето за училищния персонал и др.).
- Задълбочено е проучен самият процес на здравно възпитание в училищата и са изведени редица важни нерешени проблеми – недостатъчна заинтересованост и пасивна роля на самите обучавани, несъобразяване на предлаганата тематика с информационните потребности на учениците и др. Тези изводи насочват към конкретни действия за подобряване на здравното възпитание в училищата чрез рационално използване и мобилизиране на човешки, материално-технически, финансови, организационни и информационни ресурси.
- Съществен принос на разработките в това тематично направление е поставеният акцент върху междусекторното сътрудничество и партньорство като основен принцип на концепцията за промоция на здравето, който е заложен в модела на СЗО „Училища за здраве“, като с конкретни данни е очертана важността на сътрудничеството между семейството и училището.

- Резултатите от проучването потвърждават широкото разпространение на поведенческите рискови фактори, ранната възраст на тяхната проява и необходимостта от системно прилагане на здравновъзпитателни, икономически, законодателни и други мерки за ограничаването им.
- Оценени са потребностите на медицинските сестри в работещи в училищата, от повишаване на компетенциите по промоция на здравето и необходимостта от провеждане на следдипломно обучение в тази насока.

Към това тематично направление следва да се отнесат и няколко публикации и пълнотекстови доклади, посветени на **промоцията на здравето на работното място**. На основата на задълбочен критичен анализ на литературни източници, данни и документи на СЗО, МОТ, Европейската агенция за безопасност и здраве на работното място и др., д-р Георгиева насочва своето внимание към факторите на здравето и работоспособността на трудовоактивното население от гледна точка на промоцията на здравето. Със специално подготвен въпросник е проведено пилотно проучване върху отношението на трудовоактивни лица към здравето като предпоставка за работоспособност, познанията им за водещите рискови фактори за здравето и възможностите за подобряване на здравето чрез здравнопромотивни и профилактични дейности. На основата на първите резултати от проучване на проблема „Промоция на здравето на работното място“ д-р Георгиева започва реализация на научно-изследователски проект, който ще даде възможност да бъдат идентифицирани недостатъчно изучени досега у нас проблеми, свързани с ролята на работна среда за промоцията на здравето.

В останалите три тематични направления също са включени ценни публикации и пълнотекстови доклади, посветени на **проблеми на общественото здраве, организационни и икономически аспекти на здравните дейности и управлението на здравната система и проблемите на медицинското образование**.

Отделено е съществено място на **анализи на здравно-демографската характеристика на населението и на епидемиологията на социално-**

значимите заболявания и техните детерминанти. Независимо от това, че по-голямата част от публикациите в тази група представляват описателни епидемиологични проучвания, ползващи вторични статистически данни, умелото прилагане на аналитичния подход и сравнителния анализ позволява на д-р Георгиева да достигне до интересни и значими изводи по проблемите на тенденциите на възпроизводството на населението у нас, динамиката на абортите, средната продължителност на предстоящия живот, заболяемостта и болестността от злокачествени новообразувания, туберкулоза, СПИН, ТОРС и др. Приносен характер имат публикациите посветени на тежестта на заболяванията в Европейския регион, измерена чрез годините изгубен живот в добро здраве поради преждевременна смърт и инвалидност (DALYs). На резултатите от глобалните проучвания в тази насока не е отделено достатъчно място в социално-медицинската литература у нас и по такъв начин д-р Георгиева способства за очертаване и осъзнаване на водещата роля на хроничните неинфекциозни заболявания в глобалната тежест на заболяванията и умиранията в Европейския регион и в България.

Интерес представляват резултатите от проучвания, свързани с най-значимия фактор от рисковия портрет на българина - тютюнопушенето. Тревожни са данните от проведено собствено проучване сред родители на деца в предучилишна възраст, че $\frac{3}{4}$ от децата в тази възраст съжителстват с един или повече пушачи, които признават че пушат в присъствието на детето. В друго проучване е отчетен негативният ефект на тютюнопушенето като поведенчески фактор по време на бременност.

В тематичното направление „Проблеми на медицинското образование“ интерес представляват публикациите, посветени на електронното дистанционно обучение и проучването сред студенти по медицина за значимостта на управленските познания и умения в работата на всеки здраве професионалист. Според 89,5% от анкетираните обучението по здравен мениджмънт би допълнило съществено придобиваните по време на университетското обучение социално-медицински познания и е необходимо в тяхната бъдеща професионална реализация.

Ценни идеи, анализи и изводи се съдържат и в 17-те участия в международни научни форуми, особено 5-те успешно преминали през строгата селекция на научните комитети резюмета в конференциите на Европейската асоциация по общественото здраве през 2014 г. и 2015 г., публикуването на които в приложение на European Journal of Public Health носи импакт-фактор.

Представените доклади на научни форуми като цяло съставляват повече от половината от научната продукция на д-р Георгиева, поради което съвсем колегиално и добронамерено препоръчвам в бъдеще да се постави по-голям акцент на реалните публикации, така че резултатите от нейните научни проучвания и идеи да достигат до широката медицинска научна общност у нас и в чужбина.

2.4. Научни приноси

Представена е подробна справка за научните приноси, която приемам напълно. В обобщен вид преценката ми за приносите е представени в раздела 2.3, заедно с оценката на реалните публикации.

Кандидатката има **общ импакт-фактор 12,955** от 5 публикувани резюмета в European Journal of Public Health през 2014 г. и 2015 г.

2.5. Отражение на научните публикации в нашата и чуждестранната литература

Гл. ас. д-р Стела Георгиева има **общ брой 16 цитирания** (5 по цитатна справка от ЦМБ – София, от която е изключила самоцитиранията и 11 допълнително открити цитирания с приложен доказателствен материал).

2.6. Принос в колективните публикации

Както е посочено в общата характеристика на трудовете на гл. ас. д-р Стела Георгиева, тя е **самостоятелен и първи автор в 52% от реалните публикации и в 18% е втори автор**. Тези данни убедително доказват съществения личен принос на кандидатката в представеното научно творчество.

III. ОЦЕНКА НА ПЕДАГОГИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Гл. ас. д-р Стела Георгиева има над 17 години преподавателски стаж в МУ-Плевен. Участва в преподаването на различни категории обучавани: студенти-медици – българоезично и англоезично обучение, бакалаври и магистри по управление на здравните грижи, бакалаври от специалностите „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, „Опазване и контрол на общественото здраве“, бакалаври от специалностите на Факултет „Здравни грижи“ и професионални бакалаври от специалностите на Медицински колеж - Плевен. От представеното удостоверение за учебната натовареност през последните 3 години се вижда, че д-р Георгиева е реализирала общо 2481.6 екв. часа, т.е. средногодишно по 827 екв. ч. което значително превишава утвърдения от АС на МУ-Плевен норматив. Разработила е самостоятелно учебни програми и тестове по „Промоция на здравето“ за бакалаври и професионални бакалаври и участва активно в подготовката на методични разработки и тестови материали по редица други дисциплини.

ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Познавам д-р Стела Георгиева от първия ден на започване на академичната ѝ кариера след отличното ѝ представяне на конкурс за асистент по социална медицина. Нейни отличителни черти са висока интелигентност, справедливост, уважение и зачитане на мнението на другите, внимателно отношение към студентите и колегите, отговорност при изпълнение на задачите си, съдържаност и добронамереност, стремеж към овладяване на новостите и към самоусъвършенстване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. д-р Стела Людмила Георгиева, доктор по медицина, се представя с достатъчен брой реални публикации, 4 от които са в международни списания. Публикациите ѝ обхващат широк кръг проблеми на общественото здраве и управлението на здравеопазването, което е в пълно съответствие с насочеността на конкурса за доцент. Най-силен акцент имат публикациите, свързани с промоцията на здравето, които съдържат и най-

значими теоретични и приложни приноси. Кандидатката има значителен преподавателски опит при различни категории здравни професионалисти.

Сравнението с ПРАС в МУ-Плевен показва, че наукометричните показатели на гл. ас. д-р Стела Георгиева превишават изискванията за заемане на академичната длъжност „Доцент“:

Критерии	Изисквания на ПРАС на МУ-Плевен	Наукометрични показатели на д-р Стела Георгиева
Общ брой публикации	25	50
В т.ч. в международни списания	3	4
Самостоятелен или първи автор	10	26
Импакт фактор	>5	12,955
Цитирания	10	16

На основание на всичко горепосочено с пълна убеденост предлагам на почитаемото Научно жури да избере **гл. ас. д-р СТЕЛА ЛЮДМИЛОВА ГЕОРГИЕВА**, доктор по медицина, за доцент по научната специалност 03.01.53 „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” за нуждите на катедра „Общественоздравни науки” към Факултет „Обществено здраве” на Медицински университет - Плевен.

31 март 2016 г.

Рецензент:

(доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.)